



A FÖLÉNYES

Bejön az ajtón, egyetlen pillantással felméri a helyiséget és a könyvvállományt. Az elsőről az a véleménye, hogy szegényház, a könyvanyagot meg úgy nézi, mint a zsibvásárban venni szándékozó keresi a lyukakat a nadrágon. A könyvtárost észre sem veszi.

Odamegy a pulthoz, öklével a tenyerét ütögeti, a homlokát ráncolja, mint aki óriási szellemi erőfeszítésbe kezdett.

A könyvtáros segít:

— Ajánlhatok valamit?

— Gondolkodom, nem látja?

A kölcsönző hagyja gondolkodni. Az olvasó rövid idő múlva úgy érzi, hogy elterelődött róla a figyelem, és megszólal:

— Van maguknak komoly könyvük?!

Ezt úgy kérdi, mint aki eleve feltételezi, hogy itt úgysis átejtik, és szemétdombon kívül mást úgy sem talál. A könyvtáros is mérges már, ő is szeretne fölényeskedni, de nem engedi a szakma. Röviden válaszol tehát:

— Van!

— Akkor adjon valamit Mednyánszkytól!

A könyvtáros megdermed. Lelki szemei végigszáguldanak a katalógusszekrényen, de Mednyánszkytól nem emlékszik semmire. Ezért bamba arcot vág, és rádermed az olvasóra. Az végigméri, mint akit elképeszt ez a látható tudatlanság. Méltatlankodva megismétli:

— Mednyánszkytól kértem, nem értette!?

— A festőtől?... nyögi ki emez.

— Nem, az írótól!

A könyvtáros a nyelvét szeretné ugyan leharapni érte, de mégis kimondja:

— Nem ismerek ilyen írot.

Most az olvasó dermed meg:

— Nem ismeri Mednyánszkyt, a híres író??? Nagyon csodálkozom! Akkor miért könyvtáros?!

A kölcsönző lelki szemei előtt végigfut nagy lángbetűkkel az arany szabály, hogy mindig az olvasónak van igaza, de nem tudja indulatát fékezni, és ő is fönn van a magas lovon:

— En a műveletlenebb könyvtárosok közé tartozom, ezért arra kérem, hogy segítsen, és mondja meg, mit olvasott ettől az írótól?

Az olvasó még kis ideig maga elé dörög, ami nagyjából annyit jelent, hogy manapság mindenre elkészülhet az ember ezekkel az átképzősökkel. Majd újra belemerül a töprengésbe, és mikor már úgy érezte, hogy eleget feszítette a húrt, megszólal:

— Egyre emlékszem, a Kakuk Marcira.

A könyvtáros szívét öröm dagasztja. Jó az isten, kezébe adta ellenségét. Nagyon nyugodt már, jóságosan megszólal:

— Kérem azt Tersánszky írta.

Az olvasó is megbénul egy pillanatra, mert átérzi a jelenet történelmi fontosságát. Ott áll közvetlenül Waterloo előtt; és tudja, hogy most rajta van Európa szeme. Lelke mélyén azonban lassan hatalmába keríti a sejtélem, hogy ennek az előtte álló alaknak alighanem igaza lesz. De azért még öntudatosan, magát biztatva kivágja:

— Lehetetlen! Ekkorát nem tévedhetek!

Most avatkozik bele a felesége, aki mostanáig szelíden, elnyomottan álldogált oldalt. Annyi fölényt kellett szegénynek elviselnie már eddigi életében, hogy ha később négyfelé vágnák, akkor sem tudná megállni:

— De igen, szívem! Én is olvastam, Tersánszky írta!

A fölényes olvasó végigméri, olyan tekintettel, ami otthoni folytatást ígér, ám a következő pillanatban kénytelen megadni magát:

— Akkor tőle kérek.

Ez már nem ugyanaz a hang, mint az előbbi. Ez már szelíd hang. A további nem érdekes. A könyvtáros hallatlan udvariasan kölcsönöz. Minden a lovagiasság szabályai szerint bonyolódik le. Ez azonban csak külszín, mert a mélyben tragédia játszódott le.

Szóllósy Kálmán